

POLSKIE PRAWO KONSTYTUCYJNE

redakcja naukowa
Dariusz Górecki

5. WYDANIE

SERIA AKADEMICKA

LEX

a Wolters Kluwer business

POLSKIE PRAWO KONSTYTUCYJNE

redakcja naukowa
Dariusz Górecki

Dariusz Górecki, Witold Brodziński
Anna Chmielarz-Grochal, Michał Domagała
Aldona Domańska, Ryszard Krawczyk
Anna Michalak, Konrad Składowski
Krzysztof Skotnicki, Jarosław Sułkowski

5. WYDANIE

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

LEX

a Wolters Kluwer business

Warszawa 2015

Stan prawny na 1 sierpnia 2015 r.

Wydawca
Monika Pawłowska

Redaktor prowadzący
Adam Choiński

Opracowanie redakcyjne
Dagmara Wachna

Łamanie
Wolters Kluwer

Poszczególne części napisali:

Dariusz Górecki – wstęp, rozdziały 1, 2, 4, 10, 18

Witold Brodziński – rozdział 5 pkt 12, rozdział 9 pkt 1–6 i 15, rozdział 11

Anna Chmielarz-Grochal – rozdział 12

Michał Domała – rozdział 9 pkt 7–14, rozdział 13

Aldona Domańska – rozdział 5 pkt 1–11, rozdział 17

Ryszard Krawczyk – rozdział 3 pkt 1–6, rozdziały 15, 19, 20

Anna Michalak – rozdziały 6, 16

Konrad Składowski – rozdział 3 pkt 7–14, rozdziały 14, 21

Krzysztof Skotnicki – rozdziały 7, 8

Jarosław Sułkowski – rozdział 22

© Copyright by
Wolters Kluwer SA, 2015

ISBN: 978-83-264-8292-2

5. wydanie

Wydane przez:
Wolters Kluwer SA

Dział Praw Autorskich

01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33

tel. 22 535 82 19

e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	11
Wstęp	13
Rozdział 1	
Nazwa i przedmiot prawa konstytucyjnego	15
1. Nazwa	15
2. Przedmiot prawa konstytucyjnego i jego miejsce w systemie prawa	16
Rozdział 2	
Przekształcenia w polskim prawie konstytucyjnym	18
1. Prowizorium konstytucyjne 1918–1921	18
2. Konstytucja marcowa	19
3. Konstytucja kwietniowa	21
4. Prowizorium konstytucyjne 1944–1952	23
5. Konstytucja PRL	25
6. Prowizorium konstytucyjne 1992–1997	27
Rozdział 3	
Konstytucja i pozostałe źródła prawa	29
1. Pojęcie źródeł prawa	29
2. Pojęcie konstytucji i jej rodzaje	32
3. Geneza konstytucji pisanej	33
4. Cechy szczególne konstytucji	34
5. Funkcje konstytucji	38
6. Obowiązki konstytucji	39
7. Ustawa konstytucyjna	40
8. Ustawa	42
9. Ratyfikowana umowa międzynarodowa	44
10. Rozporządzenie z mocą ustawy	46
11. Rozporządzenie	49
12. Akty prawa miejscowego	50
13. Akty prawa wewnętrznego	50
14. Zwyczajowe prawo konstytucyjne, zwyczaj konstytucyjny, precedens konstytucyjny	51

Rozdział 4	
Symbole i stolica państwa	52
1. Godło	52
2. Barwy	53
3. Hymn	54
4. Stolica	55
Rozdział 5	
Zasady ustroju Rzeczypospolitej Polskiej	56
1. Pojęcie zasad ustroju	56
2. Zasada republikańskiej formy rządów	57
3. Zasada demokratycznego państwa prawnego	57
4. Zasada jednolitości państwa (państwa unitarnego)	61
5. Zasada suwerenności narodu	62
6. Zasada przedstawicielstwa (reprezentacji)	63
7. Zasada podziału władzy i równowagi władz	63
8. Zasada systemu rządów parlamentarno-gabinetowych	65
9. Zasada pluralizmu politycznego	67
10. Zasada pomocniczości (subsydiarności)	70
11. Zasada decentralizacji władzy publicznej i samorządu terytorialnego	71
12. Zasada społecznej gospodarki rynkowej	73
Rozdział 6	
Wolności i prawa jednostki	76
1. Geneza i ewolucja praw człowieka	76
2. Międzynarodowy system ochrony praw człowieka	79
3. Konstytucyjny model regulacji wolności i praw jednostki	79
4. Podmioty wolności i praw w Konstytucji	81
5. Katalog wolności i praw jednostki	83
5.1. Wolności i prawa osobiste	87
5.2. Wolności i prawa polityczne	92
5.3. Wolności oraz prawa ekonomiczne, socjalne i kulturalne	96
6. System ochrony konstytucyjnych wolności i praw jednostki	102
6.1. Dopuszczalny zakres ograniczeń	102
6.2. Środki ochrony	102
7. Konstytucyjne obowiązki jednostki	104
Rozdział 7	
Formy demokracji bezpośredniej	106
1. Pojęcie demokracji bezpośredniej i jej formy	106
2. Referendum i jego rodzaje	107
3. Referendum ogólnokrajowe	108
4. Referendum lokalne	111
5. Inicjatywa ludowa i jej rodzaje	113
6. Obywatelska inicjatywa ustawodawcza	113
7. Inne formy inicjatywy obywatelskiej	115

Rozdział 8

System wyborczy do Sejmu i Senatu	117
1. Istota wyborów i ich funkcje	117
2. Pojęcia „system wyborów” i „prawo wyborcze”	118
3. Zasady prawa wyborczego	119
4. Organizacja wyborów do Sejmu i do Senatu	124
5. Zgłaszanie list kandydatów w wyborach do Sejmu i kandydatów w wyborach do Senatu	127
6. Kampania wyborcza	128
7. Głosowanie oraz ustalenie wyników głosowania i wyborów	131
8. Stwierdzenie ważności wyborów	133
9. Wygaśnięcie mandatu i uzupełnienie składu Sejmu i Senatu	134

Rozdział 9

Sejm i Senat	135
1. Pozycja ustrojowa Sejmu i Senatu	135
2. Kadencja Sejmu i Senatu	136
3. Status prawny posła i senatora	137
4. Podstawowe uprawnienia i obowiązki posłów i senatorów	142
5. Podstawowe zasady funkcjonowania Sejmu i Senatu	145
6. Organizacja wewnętrzna Sejmu i Senatu	147
7. Kompetencje Sejmu i Senatu	153
8. Funkcja ustrojodawcza	155
9. Funkcja ustawodawcza	158
9.1. Przygotowanie projektu i inicjatywa ustawodawcza	159
9.2. Prace w Sejmie nad projektem ustawy	160
9.3. Prace w Senacie nad ustawami uchwalonymi przez Sejm	163
9.4. Postępowanie w Sejmie w sprawie propozycji Senatu	164
9.5. Przekazanie ustawy Prezydentowi	165
9.6. Rozpatrzenie przez Sejm weta prezydenckiego	166
9.7. Usunięcie niezgodności ustawy z Konstytucją	166
9.8. Podpisanie ustawy i zarządzenie jej ogłoszenia	167
10. Szczególne procedury ustawodawcze	168
11. Podejmowanie uchwał przez Sejm i Senat	170
12. Określanie zasadniczych kierunków polityki państwa	172
13. Funkcja kreacyjna	174
14. Funkcja kontrolna	175
15. Zgromadzenie Narodowe	179

Rozdział 10

Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej	181
1. Pozycja ustrojowa	181
2. Tryb wyboru i kadencja	184
3. Kompetencje	186
3.1. Uprawnienia w zakresie spraw zagranicznych	187

3.2.	Uprawnienia określające związki z parlamentem	189
3.3.	Uprawnienia określające związki z rządem	190
3.4.	Uprawnienia określające związki z władzą sądowniczą	191
3.5.	Wydawanie aktów prawnych	192
3.6.	Uprawnienia w zakresie obronności i bezpieczeństwa państwa	192
3.7.	Pozostałe uprawnienia	193
4.	Aparat pomocniczy	195

Rozdział 11

Rada Ministrów	196
1. Charakter Rady Ministrów	196
2. Skład i struktura Rady Ministrów	199
3. Powołanie Rady Ministrów	202
4. Kompetencje Rady Ministrów	205
5. Odpowiedzialność Rady Ministrów i jej członków	207

Rozdział 12

Wymiar sprawiedliwości	210
1. Pojęcia wymiaru sprawiedliwości i sądu	210
2. Wymiar sprawiedliwości w poprzednich konstytucjach	210
3. Rodzaje i struktura sądów	212
3.1. Sąd Najwyższy	212
3.2. Sądy powszechne	213
3.3. Sądy administracyjne	215
3.4. Sądy wojskowe	216
4. Konstytucyjne zasady organizacji i funkcjonowania sądów	216
5. Sędziowie	219
6. Krajowa Rada Sądownictwa	222

Rozdział 13

Trybunał Konstytucyjny	224
1. Geneza Trybunału Konstytucyjnego w Polsce	224
2. Skład Trybunału Konstytucyjnego i status prawny sędziego	226
3. Organizacja wewnętrzna Trybunału Konstytucyjnego	228
4. Kompetencje Trybunału Konstytucyjnego	230
5. Kontrola norm (funkcja orzecznicza)	232
6. Orzekanie w sprawach skarg konstytucyjnych	236
7. Skutki prawne orzeczeń Trybunału Konstytucyjnego	238

Rozdział 14

Trybunał Stanu	240
1. Organizacja	240
2. Podmioty ponoszące odpowiedzialność przed Trybunałem Stanu	241
3. Zakres przedmiotowy odpowiedzialności przed Trybunałem Stanu	241
4. Postępowanie w sprawie pociągnięcia do odpowiedzialności konstytucyjnej	243

Rozdział 15

Najwyższa Izba Kontroli	246
1. Pojęcie kontroli i jej rodzaje	246
2. Ewolucja kontroli państwowej w Polsce	248
3. Pozycja ustrojowo-prawna Najwyższej Izby Kontroli pod rządami ustawy z 1994 r.	249
4. Zadania Najwyższej Izby Kontroli	250
5. Struktura organizacyjna	253
6. Postępowanie kontrolne i pokontrolne	255

Rozdział 16

Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji	257
1. Powstanie Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji	257
2. Aktualnie obowiązujące unormowania	258
3. Pozycja ustrojowa	259
4. Skład i organizacja	260
5. Kompetencje i zadania	260

Rozdział 17

Rzecznik Praw Obywatelskich	263
1. Geneza instytucji	263
2. Pozycja ustrojowa	264
3. Sposób powołania	266
4. Zakres zadań	267
5. Tryb i formy działania	269
6. Aparat pomocniczy	271

Rozdział 18

Rzecznik Praw Dziecka	272
1. Pozycja ustrojowa	272
2. Sposób powoływania i kadencja	273
3. Zakres zadań	274
4. Tryb i formy działania	275
5. Aparat pomocniczy	277

Rozdział 19

Finanse publiczne	278
--------------------------------	-----

Rozdział 20

Samorząd terytorialny	282
1. Pojęcie samorządu	282
2. Samorząd terytorialny w II Rzeczypospolitej	282
3. Wybory do organów samorządu terytorialnego	284
4. Istota samorządu terytorialnego w Rzeczypospolitej Polskiej	288
5. Organy samorządu terytorialnego	292
6. Nadzór nad działalnością komunalną	294

Rozdział 21

Stany nadzwyczajne w państwie	297
1. Pojęcie stanu nadzwyczajnego	297
2. Stan wojenny	299
3. Stan wyjątkowy	302
4. Stan klęski żywiołowej	302

Rozdział 22

Polska w Unii Europejskiej	304
1. Droga do członkostwa	304
2. Unia Europejska – zagadnienia instytucjonalne	304
3. Konstytucyjne podstawy członkostwa	308
4. Prawo Unii Europejskiej w Konstytucji	309
5. Polskie organy władzy publicznej a Unia Europejska	310
Wykaz literatury	315

WYKAZ SKRÓTÓW

Akty prawne

Konstytucja RP	–	Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.
TFUE	–	Traktat o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, wersja skonsolidowana Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012, s. 47, z późn. zm.
TUE	–	Traktat o Unii Europejskiej, wersja skonsolidowana Dz. Urz. UE C 326 z 26.10.2012, s. 13, z późn. zm.
u.s.g.	–	ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym, tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 594 z późn. zm.
u.s.p.	–	ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 595 z późn. zm.
u.s.w.	–	ustawa z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, tekst jedn.: Dz. U. z 2013 r. poz. 596 z późn. zm.
ustawa o NIK	–	ustawa z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli, tekst jedn.: Dz. U. z 2015 r. poz. 1096
ustawa o RPO	–	ustawa z dnia 15 lipca 1987 r. o Rzeczniku Praw Obywatelskich, tekst jedn.: Dz. U. z 2014 r. poz. 1648 z późn. zm.
ustawa o TK	–	ustawa z dnia 25 czerwca 2015 r. o Trybunale Konstytucyjnym, Dz. U. poz. 1064
ustawa o TS	–	ustawa z dnia 26 marca 1982 r. o Trybunale Stanu, tekst jedn.: Dz. U. z 2002 r. Nr 101, poz. 925 z późn. zm.

Publikatory i czasopisma

Dz. U.	–	Dziennik Ustaw
Dz. Urz. UE	–	Dziennik Urzędowy Unii Europejskiej
M.P.	–	Monitor Polski
OTK	–	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego
OTK-A	–	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego; Zbiór Urzędowy, seria A
OTK ZU	–	Orzecznictwo Trybunału Konstytucyjnego Zbiór Urzędowy
Prz. Sejm.	–	Przegląd Sejmowy

Inne

ETS	-	Europejski Trybunał Sprawiedliwości
KBW	-	Krajowe Biuro Wyborcze
KIU	-	komitet inicjatywy ustawodawczej
KRN	-	Krajowa Rada Narodowa
KRRiT	-	Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji
NBP	-	Narodowy Bank Polski
NIK	-	Najwyższa Izba Kontroli
NSA	-	Naczelny Sąd Administracyjny
PE	-	Parlament Europejski
PKW	-	Państwowa Komisja Wyborcza
RM	-	Rada Ministrów
RPD	-	Rzecznik Praw Dziecka
RPO	-	Rzecznik Praw Obywatelskich
SN	-	Sąd Najwyższy
TK	-	Trybunał Konstytucyjny
TS	-	Trybunał Stanu

WSTĘP

Niniejszy podręcznik stanowi pomoc dydaktyczną dla studentów kierunków prawnych. Te słowa wyjaśnienia są niezbędne, ponieważ w roku 2012 ukazało się czwarte wydanie podręcznika, także naszego autorstwa, przeznaczonego dla studentów kierunków nieprawnych, na których pod różnymi nazwami i w różnym zakresie wykładane są zagadnienia dotyczące prawa konstytucyjnego (*Polskie prawo konstytucyjne w zarysie. Podręcznik dla studentów kierunków nieprawnych*, pod red. D. Góreckiego, Warszawa 2012).

Jednym z podstawowych problemów, przed jakim stają twórcy każdej konstytucji, jest rozstrzygnięcie, w jakim stopniu w pracach nad nową ustawą zasadniczą należy nawiązywać do rodzimych tradycji ustrojowych. Niezależnie bowiem od wprowadzenia całkiem nowych, oryginalnych uregulowań lub rozstrzygnięć, polegających na recepcji gotowych wzorców zagranicznych, w każdej ustawie zasadniczej powinno się dostrzegać pewną ciągłość ustrojowo-prawną, przejawiającą się w rozwoju własnych rozwiązań, w dostosowywaniu ich do wymogów stawianych współcześnie. Z tego względu w podręczniku znalazł się rozdział przedstawiający w zarysie przemiany, jakie dokonywały się w polskim prawie konstytucyjnym w latach 1918–1997. Niezależnie od tego, w dalszych rozdziałach podręcznika, przy omawianiu różnych instytucji i rozwiązań prawnych, znajdują się także odwołania do przeszłości.

Główną podstawę prawną podręcznika stanowi Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r., a także ustawy i inne akty prawne regulujące problematykę wolności i praw jednostki oraz organizacji, jak również funkcjonowanie naczelných organów państwowych i samorządu terytorialnego. Przystąpienie Polski do Unii Europejskiej wywarło ogromny wpływ na funkcjonowanie państwa. Musiało ono więc znaleźć swe odzwierciedlenie w treści podręcznika. Zagadnieniu temu poświęcony jest ostatni rozdział.

Podręcznik jest wprawdzie opracowaniem zbiorowym, jednak poszczególne jego rozdziały (lub ich części) mają charakter autorski.

Zamieszczony na końcu książki wykaz literatury przedmiotu uwzględnia komentarze, monografie, opracowania zbiorowe oraz artykuły opublikowane w czasopiśmie naukowych, nie obejmuje natomiast podręczników.

Opracowanie uwzględnia stan prawny na dzień 1 sierpnia 2015 r.

Dariusz Górecki

NAZWA I PRZEDMIOT PRAWA KONSTYTUCYJNEGO

1. Nazwa

Prawo konstytucyjne, prawo państwowe i prawo polityczne to nazwy określające tę samą dyscyplinę prawniczą, którą zaczęto wyodrębniać w końcu XVIII w. we Francji, w związku z ustanawianiem pierwszych konstytucji na świecie. Nazwa pochodzi od głównego źródła tej gałęzi prawa. Konstytucje poddały wykonywanie władzy najwyższej w państwie uregulowaniu prawnemu, co do tej pory było sprawą arbitralnej woli władcy. Tę regulację prawną oparły zaś na trzech ogólnych wytycznych: państwa demokratycznego, praporządowego i liberalnego. Zająły one miejsce dawnego systemu rządów autokratycznych, absolutnych i policyjnych. Analiza tych trzech ogólnych wytycznych w ich konstytucyjnym kształcie stała się główną treścią nauki prawa konstytucyjnego, o której można mówić od pierwszych wykładów *diritto costituzionale* w Ferrarze w 1797 r., a następnie w Pawii i Bolonii.

prawo
konstytucyjne

Przejawem tego, jak bardzo wiązano tę dyscyplinę prawniczą z rewolucyjnymi – jak na owe czasy – postulatami ustrojowymi, było rozwiązanie Katedry Prawa Konstytucjonalnego Uniwersytetu Paryskiego (istniejącej od 1834 r.) w tydzień po zamachu stanu z 2 grudnia 1851 r. Katedra ta została restytuowana już po upadku Drugiego Cesarstwa, w 1878 r., a wykład prawa konstytucyjnego objęto programem uniwersyteckim w 1889 r., czyli w setną rocznicę Rewolucji.

O prawie konstytucyjnym można mówić w znaczeniu wąskim, rozumiejąc je jako zespół norm zawartych w ustawie zasadniczej, natomiast w znaczeniu szerokim prawo konstytucyjne obejmuje zespół norm regulujących podstawowe instytucje ustroju państwowego (politycznego i społeczno-gospodarczego). Nazwę „prawo konstytucyjne” stosowano w państwach anglosaskich i romańskich.

Ze względu na to, że nową gałąź prawa kojarzono z liberalno-demokratycznymi postulatami mającymi wówczas zabarwienie rewolucyjne, w XIX w. w nauce niemieckiej używano innej nazwy. Miało to pewne uzasadnienie, w porównaniu z konstytucjami francuskimi ówczesne konstytucje państw niemieckich były bowiem w pewnym sensie fragmentaryczne. O ustroju państwa w znacznym stopniu decydowała arbitralna wola władców. Obie te

prawo państwowe

„równoległe” sfery rządzenia systematyzowano więc wspólnie pod nazwą prawa państwowego, która osłabiała zarazem wymowę wspomnianych wyżej trzech ogólnych wytycznych właściwych prawu konstytucyjnemu. Nazwy tej zaczęto także używać w nauce rosyjskiej.

Zaletą nazwy „prawo państwowe” jest to, że za swój przedmiot ma ona podstawowe urządzenia państwowe, tj. takie, bez których państwo nie mogłoby egzystować. Wadę zaś stanowi to, że w ujęciu szerokim nazwa ta jest tożsama z pojęciem systemu prawnego (ogół norm obowiązujących w danym czasie na terytorium państwa).

prawo polityczne

Trzecią nazwą stosowaną do określenia tej gałęzi prawa jest prawo polityczne. Pochodzi ona od polityki w znaczeniu całości wiedzy o państwie. Jej zaletą jest to, że uwydatnia specyficzny charakter norm tej dyscypliny. Już Platon głosił, że wszystkie zjawiska związane z państwem mają charakter polityczny. Nazwa ta pochodzi od Jeana-Jacquesa Rousseau, który swe dzieło *Umowa społeczna* opatrzył podtytułem *Zasady prawa politycznego*. Może ona sugerować, że obejmuje normy dotyczące instytucji politycznych, jednak elementy polityczne występują także w normach innych gałęzi prawa. Jednocześnie nazwa ta jest zbyt wąska: normy tej dyscypliny nie ograniczają się przecież do ustroju politycznego i obejmują zagadnienia dotyczące ustroju społeczno-gospodarczego.

Nazwa „prawo konstytucyjne” stosowana jest coraz powszechniej – zdobywa obywatelstwo w Rosji i w krajach postsocjalistycznych. W Polsce międzywojennej zdecydowanie najczęściej używano nazwy „prawo polityczne”. „Prawo państwowe” stosowano o wiele rzadziej, a „prawo konstytucyjne” – sporadycznie. Natomiast po wojnie przyjęto nazwę „prawo państwowe”, którą w 1975 r. zastąpiono nazwą „prawo konstytucyjne”.

prawo parlamentarne

Oprócz wymienionych wyżej tych trzech nazw występuje jeszcze nazwa „prawo parlamentarne”. Jej twórcą był Thomas Jefferson. Nie jest to jednak nazwa konkurencyjna dla wyżej wymienionych. Prawo parlamentarne jest tylko częścią prawa konstytucyjnego (podobnie jak np. prawo wyborcze). W ujęciu wąskim prawo parlamentarne oznacza wewnętrzne prawo parlamentu (jego regulamin). W ujęciu szerokim natomiast jest to zespół norm (różnej rangi) i zwyczajów odnoszących się do legislatury (jej organizacji, uprawnień i trybu działania).

2. Przedmiot prawa konstytucyjnego i jego miejsce w systemie prawa

przedmiot prawa konstytucyjnego

Przedmiotem prawa konstytucyjnego są normy prawne dotyczące podstawowych instytucji ustrojowych, czyli normy regulujące ustrój państwa. Określają one podmiot władzy najwyższej (czyli suwerennej), stosunek władzy państwowej do jednostki (czyli są to normy określające zakres wolności, praw i obowiązków człowieka i obywatela), formy sprawowania władzy państwowej (czyli formy demokracji bezpośredniej oraz system przedstawiciel-

ski), stosunki własnościowe (czyli ustrój społeczno-gospodarczy) oraz organizację i tryb funkcjonowania aparatu państwowego (czyli system organów państwowych – relacje zachodzące między organami państwowymi i zasady ich działania).

System prawa to ogół norm prawnych obowiązujących w danym czasie na terytorium państwa. Dzieli się on na gałęzie (dziedziny) prawa, wyodrębniane ze względu na przedmiot regulacji. Najstarszym podziałem prawa, dokonanym w związku z jego laicyzacją, był sięgający początków antycznej republiki rzymskiej podział na *ius* (prawo świeckie) i *fas* (prawo sakralne). Bardziej znany jest dokonany przez rzymskiego prawnika Ulpianusa (lata 170–228 n.e.) podział na prawo publiczne (*ius publicum*) – chroniące interes państwa, i prawo prywatne (*ius privatum*) – chroniące interes jednostki.

Prawo konstytucyjne zaliczane jest do prawa publicznego, a więc grupy dyscyplin prawnych chroniących przede wszystkim interes publiczny. Normy tej gałęzi prawa mają zarówno charakter norm prawa materialnego (np. wolności, prawa i obowiązki obywateli), jak i prawa formalnego, realizującego normy prawa materialnego (np. regulamin Sejmu).

Ze względu na problematykę będącą przedmiotem prawa konstytucyjnego uznaje się jego rolę za nadrzędną wobec innych dyscyplin prawnych. Jednak granice między nimi są dość płynne i umowne. Najtrudniej jest przeprowadzić podział między prawem konstytucyjnym a administracyjnym.

Nadrzędna rola prawa konstytucyjnego uwydatnia się szczególnie w okresach państwowotwórczych i w czasie transformacji ustrojowych; przykładowo dekret z dnia 22 listopada 1918 r. o najwyższej władzy reprezentacyjnej Republiki Polskiej, zwany pierwszą Małą Konstytucją, wydany był u progu odzyskania przez Polskę niepodległości. Oczywiście jest, że wydanie aktu tego typu musi się wiązać ze zmianą norm prawa konstytucyjnego. Taka zmiana nie musi jednak mieć miejsca w innych dyscyplinach prawnych, np. w Polsce międzywojennej obowiązywały normy prawa cywilnego pięciu państw: niemieckiego, austriackiego, rosyjskiego, francuskiego (Kodeks Napoleona) i węgierskiego (na Spiszu i Orawie).

system prawa

**miejsce prawa
konstytucyjnego
w systemie prawa**

POLSKIE PRAWO KONSTYTUCYJNE

■ Autorami podręcznika są pracownicy Katedry Prawa Konstytucyjnego Uniwersytetu Łódzkiego: **prof. zw. dr hab. Dariusz Górecki** – kierownik Katedry Prawa Konstytucyjnego i Zakładu Polskiego Prawa Konstytucyjnego, **prof. dr hab. Krzysztof Skotnicki** – kierownik Zakładu Prawa Konstytucyjnego Porównawczego, **dr hab. Michał Domagała**, **prof. UŁ** – kierownik Zakładu Nauki o Państwie, adiunkci: **dr hab. Aldona Domańska**, **dr hab. Konrad Składowski**, **dr Anna Chmielarz-Grochał**, **dr Anna Michalak** i **dr Jarosław Sułkowski** oraz starsi wykładowcy: **dr Witold Brodziński** i **dr Ryszard Krawczyk**.

■ Piąte wydanie książki zawiera szczegółowe omówienie Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r., a także ustaw i innych aktów normatywnych regulujących problematykę wolności i praw jednostki oraz organizację i funkcjonowanie naczelnych organów państwowych i samorządu terytorialnego.

■ W publikacji przedstawiono zarówno przemiany, które dokonały się w polskim prawie konstytucyjnym w latach 1918–1997, jak i wprowadzane obecnie rozwiązania, których celem jest dostosowanie prawa do wymogów współczesności. Poruszono także kwestię członkostwa Polski w Unii Europejskiej i wpływu, jaki ma ono na funkcjonowanie państwa.

■ Opracowanie jest skierowane do studentów wydziałów prawa. Może stanowić pomoc dydaktyczną również dla studentów kierunków nieprawniczych (m.in. politologii, socjologii, administracji, europeistyki).

■ Książka zdobyła II nagrodę w X edycji Konkursu na Najlepszy Podręcznik Akademicki Uniwersytetu Łódzkiego.

ISBN 978-83-264-8292-2

9 788326 482922

Cena 69 zł
(w tym 5% VAT)

Zamówienia:

infolinia 801 04 45 45, fax 22 535 80 01

zamowienia.książki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

9 788326 482922 W05P01